

Krsto PIŽURICA (Podgorica)
UDK 37:929 Vuković M.

MILADIN VUKOVIĆ¹

(1938-2007)

Miladin Vuković prisutan je u crnogorskoj kulturi od polovine šezdesetih godina 20. vijeka. Intelektualac visokog nivoa, on u crnogorskoj kulturi i književnosti ima sudbinu Bogdana Popovića: uplivniji je usmenom riječju nego obimom pisanog teksta, poznatiji je kao profesor visoke škole i naučnik – vaspitač univerzitetske mladeži nego kritičar tekućih tokova crnogorske literature. Dugogodišnji dekan Filozofskog fakulteta u Nikšiću i njegov profesor – Vuković se dokazao u pedagoškoj praksi, iscrpljujući se, uglavnom, na problemima organizaciono-pedagoške prirode. Sa tog posla, paralelno sa njime, oglašavao se u periodici bivšeg nam, jugoslovenskog prostora i ostavio vrijedna esejističko-istraživačka književna ostvarenja. Ta ostvarenja, onome ko je pratio književne tokove, bivala su prepoznatljiva pristupom materiji, intelektualnim stilom i dubokim pronicanjem u tajne piščeve duhovne laboratorije.

¹ Po odobrenju autora, preuzeto iz knjige: Dr prof. Krsto R. Pižurica, *Veličina odabranih*, Unireks, Podgorica 2005, str. 249-258.

Vuković je rođen u Nikšiću, 1938. godine. U rodnom gradu završio je osnovno i gimnazijsko školovanje, a studije opšte književnosti i književne teorije završio je na beogradskom Filološkom fakultetu. Na slavističkim studijama završio je i ruski jezik i rusku književnost. U nikšićkoj osnovnoj školi "Ratko Žarić" kratko vrijeme bavio se profesurom, a potom je dugo vremena obavljao bibliotečke poslove u biblioteci Pedagoške akademije, kasnije Nastavničkog fakulteta, u Nikšiću. Dvije školske godine (1965-1967) honorarno je predavao rusku književnost na Pedagoškoj akademiji, a 1980. izabran je u zvanje profesora više škole za predmet ruska književnost. Na Nastavničkom fakultetu, kasnije Filozofskom, bio je redovni profesor, u kojem je zvanju ostao do kraja radnog vijeka.

Počeci Vukovićeva kritičarskog angažmana, gledano iz ugla jugoslovenskog književnog prostora, vezani su za šire, opštije, teme koje se tek dotiču naše književnosti i kulture uopšte. U radovima iz njegovog početnog perioda dolazila je do izražaja ambicija mladog literate, koji hoće da obznani stepen univerzitetske naobrazbe i njeno zrakasto povezivanje sa tokovima evropske književne misli, ali i reperkutovanje te misli na naše prostore i njegove književne tokove. Šarl Bodler, široko je poznato, uticao je na formiranje poetike srpskog pjesništva doba Moderne, a on je motivikom i simbolikom svoga pjesničkog jezika privukao pažnju mladog Vukovića, koji mu je posvetio početnički rad naslovljen "Pjesnik zla i cvijeće poezije". Rad je otkrio nivo Vukovićeve naobrazbe, njegov receptivni aparat i stilsku komponentu njegovog izraza.

Ušav na široka vrata u prostor književne kritike, Vuković je, poslije teksta o Bodleru, sa više ambicije, a manje uspjeha, prozu Miodraga Bulatovića i njegovu burlesku o heroju i magarcu, nazvao, u radu posvećenom tom tekstu "burleskom boga Bahusa i boga Erosa". Bio je to trenutak Vukovićeve inspiracije čudesnom Bulatovićevom knjigom "Heroj na magarcu", ali je tu zastao i tom prozom se dalje nije bavio. Pripovratio se opštijim temama iz oblasti filma i kinematografije, a potom i onim iz sfere književne teorije, filozofije i psihologije. Iz toga dijela Vukovićeve kritike zanimljivi su eseji o Auerbahovom "Mimezisu", Markuzeovoj knjizi "Eros i civilizacija" i Stonovom "Stradanju duče". U tim radovima Vuković je eksponirao svoju obaviještenost o strukturnim slojevitostima analizirajućih proza, darovitost za otkrivanjem bitnosti teksta i objektivnost u donošenju sudova. Auerbahova teorija o relativizirajućoj moći dometa realističke proze nije provocirala Vukovićevu polemičnost, mada je i ta teorija, kao

i svaka druga, otvorena za prigovore i polemiku. U analizi spomenutih tekstova Vuković je sve više naginjao uočavanju čisto književnih vrijednosti imanentnih datoj prozi, ali nije zapostavljao niti druge discipline, one vanknjiževne konotacije, koje mu neće biti strane niti u kasnijim literarnim ostvarenjima. Sklonost ka polemici, iako tek u nagovještajima, ispoljio je u interpretaciji Stonovih sudova o mjestu i zaslugama Sigmunda Frojda za područje psihoanalize.

Miladin Vuković je, relativno rano, ispoljio interesovanje za sferu uže struke, to jest za područje ruske literature. Već od početka sedamdesetih godina 20. vijeka u časopisima su se počeli pojavljivati njegovi radovi koji su nagovještavali autorovo specijalističko opredjeljenje i imali višak korišćenja adekvatnih izraza koliko domaćeg vokabulara toliko i stranog porijekla. Ti izrazi su bili mjera autorove načitanosti, širili su misaono-asocijativno područje, označavali šarm jezičkog iskaza i stil činili intelektualnijim, rečenicu gipkijom i modernijom. Prenošnje usvojenih termina stranih literatura na domaće tle omogućavalo je Vukoviću da bude precizniji u kritičarskom sudu i stil uzdigne do stepena visoko obrazovanog intelektualca i naučnika meritornog suda. U duhu takve poetike kritičarskog izraza je i naslov “Miscellaneae”, nove zbirke studija i eseja autora o kojem je riječ.

U toj, uslovno rečeno drugoj, fazi Vukovićeva kritičarskog stvaranja su radovi o Bahtinu, Dostojevskom, Flakeru, Mil. Baboviću, M. Stojnić, Draganu Nedeljkoviću, Milivoju Jovanoviću, Lotmanu itd. Ti i drugi radovi ovog stvaraoca objavljivani su u onda najuglednijim jugoslovenskim časopisima *Stvaranju*, *Letopisu Matice srpske*, sarajevskom *Pregledu* i sl. što je svojevrsna potvrda njihove naučnosti time i prihvatljivosti sudova u njima izrečenim. Bahtinova studija “Problemi poetike Dostojevskog” pružila je Vukoviću priliku ne samo da govori o Bahtinovoј teoriji romana, već, što je značajnije, da progovori o Dostojevskom i njegovom djelu. Na temu Bahtin – Dostojevski dao je nekoliko priloga. On se ne upušta u stvari koje mu nijesu poznate, prilazi piscu i djelu tek pošto problem izučī i stekne uvjerenje da su mu doživljaji i sudovi zasnovani na istini i objektivnosti. Kritika koja se bavila ovim segmentom Vukovićeve stvaralačke aktivnosti naglašava autorovu preciznost pri svrstavanju estetike Dostojevskog i seznanje njenih korijena do njemačkih filozofa Kanta i Šelīnga, ali se ne saglašava sa Vukovićevim konstatacijama da se u estetici Dostojevskog mogu tražiti, i nalaziti, odbljesci Hegelove estetike, budući, smatra se,

da je “Dostojevski bio jedan od najistaknutijih antihegelijanaca u ruskoj književnosti”. U polemike u vezi sa time Vuković nije zalazio.

Metodički i znalački, kao da je htio dopunjavati univerzitetske studije, poslije proučavanja Bahtin-Dostojevski, Vuković se i dalje zadržavao na teorijskim studijama, osobito na onim postuliranim na odnosu forma – sadržaj (književnog djela). Njemu nije nepoznata teorija Černiševskog o odnosu umjetnosti prema stvarnosti, niti ona kasnija koja u teoriji književnosti ima oznaku “ruski formalisti”, ili, što je isto, “ruski formalizam”. On izvrsno poznaje teorijske stavove ruskih formalista (od 1915. do kraja dvadesetih godina prošlog vijeka) okupljenih u jezgru oko V. Šklovskog, B. Ejhenbauma, J. Tinjanova, B. Tomaševskog, što mu je pomoglo da prati Lunačarskog i njegovo djelo. Skrenula je na sebe pažnju njegova nevelika studija o doprinosu Ejhenbauma školi ruskih formalista.

Poslije proučavanja Bahtinove teorije i njegovog pisanja o poetici Dostojevskog, poslije upoznavanja sa tekstovima ruskog formalizma, Vuković je ispoljio interesovanje prema pojavi strukturalizma i njegovih teoretičara, kao što su: K. L. Stros, Sosir, U. Eko, Lotman i dr. Nije dublje zalazio u oblast semiotike, ali semiotičke strukture kao što su **znak i označeno, kod, model, postupak, odnos znaka i označenoga** i sl. odbljeskuju u njegovim kritičarskim analizama i čine ih modernijim. Na Lotmanovoj, tzv. Tartuskoj školi duže se zadržao i usvojio njezina načela, posebno ona što se tiču prilaza “pjesničkom tekstu”. O Lotmanovoj strukturalnoj poetici ostavio je kraći esej.

Iz oblasti teorijske misli koju je Vuković usvajao ili iščitavao, vrijedno je spomenuti da je proučavao i poglede L. Trockog na literaturu, A. Voronskog itd. Vrijednost estetičkih pogleda Trockog posmatrao je u kontekstu estetike Voronskog i Lunačarskog. Rad o Trockom vrijedan je ukoliko u komparaciji sa Lunačarskim osvjetljava poetiku Lunačarskog i čini je privlačnijom.

Oboružan teorijskom mišlju što mu je bilo potrebno i kao profesoru – predavaču na Filozofskom fakultetu, za predmet Teorija književnosti, Vuković se usmjerio na umjetnički tekst i njegove strukture. I to je radio u ranim sedamdesetim godinama minulog vijeka. Piše o Gogolju, Ljermontovu, Tolstoju, Brjusovu, Bloku, Solženjicinu. U radovima o tim piscima Vuković pokazuje visoku stručnost i vrhunsko umijeće da odabere ugao viđenja književne pojave. Čini se da su sedamdesete godine

bile najplodniji period Vukovićeva stvaranja, u njima je pokazao najviše tvoračke energije i istraživačkog pregnuća, iz tog perioda su najzreliji, misaono najdublji, dakle najbolji tekstovi Miladina Vukovića. U tom periodu pada i Vukovićeva orijentacija za pisanje doktorske disertacije o estetici Lunačarskog. I sami naslovi radova iz tog perioda (“Blok – magični lirski kristal”, “Brjusov – pjesnik mermera i bronz”, “Solženjicin – između literature i politike”) otkrivaju poetiku Vukovićeve kritike, način interpretacije književnog teksta, pristup pjesničkom djelu i otkrivanje poetičnosti djela. U eseju o Bloku, on vidi vrijednost Blokove poezije u njenoj liričnosti, simbolici i asocijacijama, melodioznosti i ornamentici. V. Brjusov je za njega tipični predstavnik urbanog pjesništva, a Solženjicina posmatra u širem vremenskom kontekstu.

U Vukovićevim studijama o ruskoj književnosti nema onih sa tematikom do Puškina i Ljermontova. On se specijalizirao za razdoblje romantizma i realizma, ali i sovjetsku literaturu tamo, recimo, do početka tridesetih godina prošlog vijeka. Interesantno – nije se bavio recepcijom Gorkoga kod nas. Plašeći se hoda utabanim stazama književne kritike, Vuković se u nekim radovima opredjeljivao za minucioznije posmatranje junaka književnih djela i njihovo analiziranje metodom psihološkog postupka. Ti radovi („Jedan antropološki problem u *Ani Karenjinoj*“, „Sadizam i neuroze u *Junaku našeg doba*“, „Jedan psihološki smisao Gogoljeve pripovijetke *Nos*“) nose mjeru Vukovićevog poznavanja ruske književnosti, stepen njegove psihoanalize lika i originalnost pristupa temi.

Proučavaocima ruske literature, a među vrhunskim je Vuković, poznat je termin „suvišan čovjek“, specifičan za rusku književnost devetnaestog vijeka. Formulirao ga je V. G. Bjelinski na primjeru Puškinovog Evgenija Onjegina. Slični tipovi te kategorije junaka („suvišan čovjek“) sretaju se u ruskoj literaturi kod Ljermontova, Gončarova, Turgenjeva i kod Hercena. Ljermontovljev Pačorin je nasljednik Onjegina, on je ne junak, već **tip** junaka našega doba. Vuković je psihološku komponentu Ljermontovljeva junaka nazvao sadizmom i neurozom, terminima poznatim u psihijatrijskoj praksi. To su i dominantne psihološke osobine toga lika.

Isti postupak psihološke analize Vuković je primijenio i u slučaju analize Gogoljeve pripovijetke „Nos“. Gogolj „slava Rusije, njen ponos“ u pripovijeci je spojio elemente fantastike sa konkretnom stvarnošću, stvorivši, možda, najbolje (svoje) prozno (kratko) ostvarenje. Vuković

je u prikazu Gogoljevog junaka, nasuprot pozitivističko–sociološkom modelu, primijenio postupak psihoanalize i na najbolji način predstavio pjesnika mrtvih duša. Pred čitaocem Vukovićevog eseja iskrsava Gogoljev lik začušljanih zalizaka, dugačka (šiljata) nosa, podsmješljivih očiju, prepredena i lukavog smiješka, lik Gogolja koji je osjećao potrebu „da skupi na gomilu sve što ne valja u Rusiji“ i ismije. Postupkom psihološke analize, uz znalačko korišćenje teksta, Vuković je prikazao ljubavni trougao junaka „Ane Karenjine“, ne zapostavljajući odnose junaka poznatog trougla sa drugim junacima Tolstojeva romana. Zanimljivo – Vuković u istoimenosti dva junaka djela nalazi spona koje ih karakterološki zbližavaju, a potom otkriva čitav niz zajedničkih im psiholoških crta, koje junake ne udaljavaju (jednog od drugog), čak ih čine sudbinski sličnim.

Iz sedamdesetih godina su Vukovićevi radovi „Lenjin i Lunačarski“, „Lunačarski i Niče“, „A. Lunačarski i njemački klasični idealizam“, „Prolegomena za jednu interpretaciju estetičkih pogleda A. Lunačarskog“. Dati u žanru oglada ograničavajućih dometa, ti radovi su bili psihološko–metodološka priprema za Vukovićevu disertaciju „Estetički pogledi A. V. Lunačarskog“, dakako uspješno odbranjenu 1986. Iz tih naslova naslućuje se širina teorijske zasnovanosti teze, korijeni i zrakasto povezivanje njenih struktura sa izvorima filozofske misli. Nesporno je da je za tako formulisane naslove bila potrebna učenost, široka naobrazba, smisao za misaone paralele i osobito temeljnost naslaga lektire. Odabravši Lunačarskog za predmet intelektualnog interesovanja, Vuković se svjesno opredijelio za rizik sukoba sa estetičko–marksističkim gledištima i strujanjima što su se uokvirivali u određene ideološke ramove, u čijim koordinatama je Lunačarski i živio i stvarao. Prevladavši strah, Vuković je objektivnim analizama matičnih tokova i bočnih strujanja, posmatranjem stvari u vremenskom kontekstu, posao priveo kraju, a kompetentni stručnjaci tezu ocijenili kao „najpouzdaniju knjigu o navedenoj problematici u svetu“. To je vrhunska ocjena!

Od široke aktivnosti A. V. Lunačarskog, Vuković je odabrao ono najkompleksnije. Lunačarski je, inače, značajna politička figura Rusije iz perioda prva tri desetljeća 20. vijeka. U ruskim previranjima do Oktobarske revolucije lavirao je između Lenjinovog boljševizma i drugih strujanja tog perioda, ali je poslije Oktobarske revolucije bio Lenjinov saputnik i saradnik i dugogodišnji rukovodilac narodnog komesarijata za prosvjetu. Bio je član Akademije nauka. Lunačarski je vrstan stilist, erudit, književni

istoričar i kritičar. Estetičke poglede formirao je pod uticajem njemačkog filozofa Fojerbaha i osobito pod uticajem Černiševskog. U svojim proučavanjima Lunačarskog, Vuković njegova estetička shvatanja podvodi pod uticaj njemačke idealističke filozofije, čiji su najizrazitiji predstavnici Fihte, Šeling i Hegel.

U pristupu Lunačarskom, Vuković je saopštio da su se o njegovim estetičkim idejama povoljno izražavali: Gorki, Rolan, Krleža, Lenjin, Barbis i drugi predstavnici filozofije marksističke provenijencije, a potom se zadržao na istorijskoj sudbini istorijskih pogleda Lunačarskog. Napadan i osporavan, Lunačarski je odolijevao i svoju estetičku misao učinio značajnom tekovinom ruske filozofije. Vuković citira Staljinovo pismo redakciji časopisa „Proleterska revolucija“, a odnosi se na poglede Lunačarskog, u kome se kaže da je njegov „sistem pogleda na književnost i umjetnost nepravilan, nemarksistički i nelenjinistički“, a potom slijedi i Vukovićeva konstatacija da je „kraj dvadesetih i početak tridesetih godina bio izrazito nasklon A. Lunačarskom“. Svoja izučavanja Lunačarskog i interpretaciju njegovih pogleda na književnost i umjetnost uopšte, Vuković je realizovao u okviru segmenta o teorijsko-filozofskim pretpostavkama estetičkih pogleda A. Lunačarskog i o estetičkim pogledima A. Lunačarskog. Vuković potencira maksimu Lunačarskog da je „čovjek mjera svih stvari“, a zatim konstatuje da „za Lunačarskog svijet nije 'hram', već 'radionica'“. Marksizam je za Lunačarskog „najplodonosniji oblik spoznaje svijeta (i) svojim principima izražava samo najveći stepen vjerovatnoće zbivanja u svijetu“. O odnosu Lunačarskog prema marksizmu, Vuković saopštava: „Zato je za Lunačarskog naučni socijalizam 'nada u pobjedu nad stihijama zla', 'vjera' u svjetlu zakonitosti marksizma u realnosti i nužnost postojanja obećane zemlje, 'peta velika religija u istoriji čovječanstva'“. Grupišući i sistematizujući estetičku refleksiju Lunačarskog, Vuković je procijenio da se estetičarska misao Lunačarskog razvijala i u okrilju ruske filozofske misli, osobito njenog lijevo orijentisanog krila, u kom smislu je ona korak naprijed, zatim u krilu marksističke filozofije, pozitivizma i empiriokriticizma. Posmatrajući estetiku Lunačarskog u kontekstu filozofije, Vuković ističe da je za njega estetika segment filozofije, njena disciplina. Vukovićeva izučavanja estetičkih ideja Lunačarskog dovela su ga do zaključka da je Lunačarski fenomen umjetničkog stvaranja sagledavao u cijelom krugu umjetničkog izražavanja, pa je zato, pored književnosti, intenzivno izučavao i druge grane umjetnosti. Vuković Lunačarskog tretira eruditom prvoga reda.

Razmatrajući estetičke poglede Lunačarskog u sklopu filozofije, Vuković je zapostavio praktičnu primjenu tih načela. Lunačarski je bio, vidjeli smo, ne samo marksistički teoretičar već i stvaralac umjetničkog teksta, dramski pisac, i sl. pa bi jedna analiza tih radova, u svjetlosti naznačene teme, bila dobro došla. Vidjela bi se u praksi primjena teorijskih načela Lunačarskijeve estetičke refleksije. Vuković je izvrstan stilista gipke rečenice, ali u oblasti koja je po prirodi apstraktna, jasan stil je samo jedan od elemenata da nedovoljno informisani čitalac stvari lakše prima. Od naknadnih Vukovićevih radova o Lunačarskom, sabranih u knjizi ogleđa i studija pod neobičnim naslovom „Miscellaneae“, pažnju privlači osobito onaj naslovljen „Antropološka i aksiološka shvatanja A. V. Lunačarskog“, ali je i on u filozofskim kategorijama mišljenja. U sintetičkom tekstu o estetičkim shvatanjima Lunačarskog, Vuković konstatuje da je „književnost od najranije mladosti snažno aficirala“ duh Lunačarskog, da njoj „pripada više nego kojoj drugoj umjetnosti“, a ipak su iz analiza izostali primjeri literarnih tekstova na kojima bi se njegova estetička misao ogledala (u praksi). U tom tekstu, više nego u drugim, Vuković se zadržava na kategorijama koje, po Lunačarskom, čine kredo estetike, kao što su: **lijepo, uzvišeno, tragično, tipično** itd. On se zadržava i na interpretacijama međuodnosa tih kategorija. Zaključimo naša razmatranja Vukovićevog viđenja Lunačarskog sa dva citata iz njegovih studija, a) „Lunačarski nije svoje estetičke ideje logički povezao i sredio, u njihovom opsegu združio, dao u vidu zaokružene cjeline“, b) „Umjetnost lišena ideje, misli, lišena je, smatra Lunačarski, 'svoje duše'“.

Iz korpusa Vukovićeve rusistike valja izdvojiti njegov tekst u žanru prikaza pod naslovom „Mogućnost strukturalne poetike“. Vuković u tekstu ukazuje na izvorišta Lotmanovog strukturalizma, a za Lotmana, možda malo pretjerano, kaže da je „najznačajniji predstavnik ovog strukturalizma u nauci o književnosti“. Po Vukovićevoj ocjeni time što umjetničko djelo prihvata „kao znak i analizirajući ga kao odnos znaka i označenog, signifikansa i signifikanta, znaka i 'jezika datog sistema predavanja i obavještenja' Lotman umjetnički fenomen uvodi u semiotičke sisteme“. On, Vuković, smatra da je Lotmanova tvrdnja da je umjetnost „jedan oblik društvene svijesti“ prilično konvencionalna, ali Lotmanovoj teoriji umjetnosti ne poriče modernost. „U svojim bitnim intencijama, ona nije tradicionalna“, kaže. Po Vukoviću, poznatu dijadu forma – sadržaj, Lotman ukida i zamjenjuje „pojmom ideje koja se realizuje u adekvatnoj strukturi i ne postoji van te strukture“. Ukazujući na Lotmanovo razmatranje

problema teksta i vankontekstovnih veza pjesničkog djela, Vuković je odrešit: Tekst je suštastvena komponenta književnog djela.

Miladin Vuković je aktivno pratio zbivanja na domaćoj sceni u odnosu na istoriju ruske književnosti. U tom smislu, u vidu prikaza i sinteza pisao je o Flakeru, Baboviću, M. Stojnić, Nedeljkoviću i M. Jovanoviću, poznatim rusistima bivšeg jugoslovenskog prostora. Kako navedeni autori pišu o raznim aspektima ruske književnosti, okolnost da Vuković piše o njihovim dostignućima kvalifikuje ga kao studioznog rusistu, pisca dobro obaviještenog o tokovima ruske književnosti i osobito kritičara koji ukazuje na mogućnosti veza srpske i crnogorske književnosti sa ruskom literaturom. Stručne ocjene Vukovićevih recenzija knjiga navedenih autora visoke su i učvršćuje ih u sami vrh jugoslovenskih rusista. Vuković je u tim tekstovima stručan, odličan poznavalac materije, smislen u komparacijama i sl., a to mu daje osnovu da bude hrabar u iznalaženju nedostataka knjiga i autora o kojima piše. On je uputan i u smjernicama za dalja izučavanja uticaja ruske književnosti na srpsku i crnogorsku.

Oštru zamjerku što ju je učinio M. Baboviću povodom njegovog tumačenja simbolike Blokove „Dvanaestorice“ ublažio je u tekstu „Babovićeva koncepcija književne istorije“, istakavši da je Babović „u književnoj istoriji ostvario naučne rezultate koji ga izdižu na vrlo istaknuto mjesto među slavistima i našim književnim stručnjacima uopšte“. Ocjenjujući Babovića vrsnim i mudrim istoričarem književnosti, Vuković ističe Babovićevo kritičarsko načelo da je „za uspješnu analizu neophodno pouzdano vladanje književnim tekstom“. Po Vukoviću, Babovićovo „metodološko stanovište je lišeno bilo kakve jednostranosti, pa bi se moglo reći da predstavlja srećnu sintezu tradicionalnog i modernog“. Vuković prihvata Babovićevu periodizaciju ruske književnosti 19. vijeka na dva perioda – romantičarski i realistički, pri čemu ne ostavlja mogućnost za sumnju. Vukovićevi recenzentski tekstovi o Nedeljkoviću i Jovanoviću su pravi ogledi, naučno fundirani, obrazac kako se i u neambicioznim tekstovima može pokazati široko poznavanje tretirajuće problematike.

Iz novijeg perioda Vukovićeva stvaranja su dva zanimljiva ogleda: „Naši motivi u Puškinovom književnom djelu“ i „Njegošev Šćepan Mali kao oblik istorijske drame“. Prvi je nastao u jubilarnoj Puškinovoj godini, ali se studioznošću izdigao iznad svečarstva i gromoglasja i predstavlja prilog puškinologiji. Jednu u nauci poznatu temu, Vuković je osvježio novom riječju i ponekim novim detaljem. Prilika je bila da se savremenom

crnogorskom čitaocu izloži istorijat Merimeove zbirke „Gusle“ i Puškinovih „Pjesama zapadnih Slovena“. Istoriji je poznato da je Karađorđe bio na jugu Rusije, zato je maglovit njegov boravak u Sankt Petersburgu.

Vukovićev ogled o Njegoševom „Šćepanu Malom“ je studiozno pisan, istraživački, sa izvjesnim istorijskim presjekom vremenskog konteksta. On je pokušaj da se bliže odredi žanrovska pripadnost toga Njegoševa djela i Vuković je u pravu kad djelo određuje „oblikom istorijske drame“. I autor ovih redova je svojevremeno zagovarao misao o „Šćepanu Malom“ kao drami, koju bi danas pomjerio prema odrednici da je to istorijska tragedija, što opet, s obzirom na sveobuhvatnost građe toga Njegoševa djela nije bez zamjerke. Još davno, znameniti Skerlić je ustvrio da je djelo „izrađeno u dramskom obliku“ i podsjetio na mogućnost da je stvoreno „verovatno pod uticajem Puškinova *Borisa Godunova*“, ali naširoko misli nije razvijao.

Miladin Vuković je ličnost široke kulture i naobrazbe. Njegovo istraživanje duhovnih ishodišta Lunačarskog, što sežu do njemačke klasične idealističke filozofije, zatim pisanje o Bodleru, Puškinu, Gogolju, Ljermontovu, Markuzeu, Stonu, Frojdu, Dostojevskom, Tolstoju, Niče, Lenjinu, Bloku, Brjusovu, Trockom, Bahtinu, Lunačarskom, Solženjicinu, ruskim formalistima, strukturalizmu, Njegošu itd. pokazuje raspon naobrazovanja ovoga literate, način uranjanja u strukturu književnog djela i metod misaonog oblikovanja. U proučavanju i interpretaciji književnih problema on je pouzdan, temeljan i sistematičan, sa izrazitim smislom za sintezu. Vuković je izvanredan stilista nadaren sposobnošću da u rečeničke sklopove unosi izraze šireg spektra. On je davno markiran kao vrhunski stručnjak u jugoslovenskoj rusistici, naučni radnik velikih mogućnosti.